

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Porządku i Bezpieczeństwa Wewnętrznego

KPB.411.001.03.2023

Brygadier Dariusz Koc
Komendant Miejski
Państwowej Straży Pożarnej

Komenda Miejska PSP
15-062 Białystok, ul. Warszawska 3

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

R/23/001 – Organizacja, wyposażenie i funkcjonowanie specjalistycznych grup ratowniczych
wybranych jednostek Państwowej Straży Pożarnej.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Porządku i Bezpieczeństwa Wewnętrznego
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
+48 22 444 56 12, kpb@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej, ul. Warszawska 3, 15-062 Białystok, zwana dalej „KM PSP” lub „Komendą”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Brygadier Dariusz Koc - Komendant Miejski PSP w Białymstoku od 18 maja 2023 r., dalej zwany także „Komendantem”. Poprzednio stanowisko to zajmowali: st. brygadier Paweł Ostrowski - Komendant Miejski PSP w Białymstoku od 1 grudnia 2020 r. do 31 maja 2022 r., brygadier Tomasz Birycki - od 1 czerwca 2022 r. do 14 lipca 2022 r. i brygadier Wojciech Łapicki - od 15 lipca 2022 r. do 17 maja 2023 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja specjalistycznych grup ratowniczych (SGR) na obszarze działania KM PSP. 2. Stan wyposażenia SGR w pojazdy i sprzęt ratowniczy na obszarze działania KM PSP. 3. Udział SGR w działaniach ratowniczych. 4. Nadzór nad funkcjonowaniem SGR na obszarze działania KM PSP.
Okres objęty kontrolą	Okres od 1 stycznia 2022 r. do 30 czerwca 2023 r. oraz dokumenty sporządzone przed lub po tym okresie, w związku z kontrolowaną działalnością.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli, Departament Porządku i Bezpieczeństwa Wewnętrznego.
Kontrolerzy	1. Janusz Sękowski, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr KPB/32/2023 z 22 maja 2023 r. 2. Zbigniew Włodarczyk, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr KPB/33/2023 z 22 maja 2023 r. (akta kontroli t. I str. 3 - 6)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, zwana dalej: „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

Komendant Miejski PSP w Białymstoku prawidłowo zorganizował na terenie Białegostoku i powiatu białostockiego specjalistyczne grupy ratownicze. Funkcjonowały one zgodnie z obowiązującymi zasadami organizacji działań ratowniczych, posiadały stany kadrowe i wykszolenie oraz wyposażenie umożliwiające prowadzenie działań ratowniczych. Ponadto umiejętności praktyczne ratowników były podnoszone podczas ćwiczeń organizowanych dla poszczególnych specjalności ratowniczych.

Specjalistyczne grupy ratownicze PSP na obszarze Białegostoku i powiatu białostockiego były wyposażone w pojazdy oraz specjalistyczny sprzęt i wyposażenie ratownicze. Istniejące niedobory sprzętu i wyposażenia nie ograniczały możliwości prowadzenia działań ratowniczych.

W KM PSP prowadzono analizy działań ratowniczych, w których potwierdzono prawidłowe i efektywne funkcjonowanie SGR. W dokumentach tych sformułowano ponadto stosowne wnioski organizacyjne bądź w zakresie odpowiedniego doposażenia grup.

W okresie objętym kontrolą SGR działające na terenie Białegostoku i powiatu białostockiego były systematycznie monitorowane przez Komendanta Miejskiego PSP oraz inspekcjonowane, z pozytywnym wynikiem, przez Podlaskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP, jako jednostki Centralnego Odvodu Operacyjnego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej³ kontrolowanej działalności.

OBSZAR

1. Organizacja specjalistycznych grup ratowniczych (SGR) na obszarze działania KM PSP Białystok.

Organizacja SGR

Opis stanu faktycznego

1.1. Na obszarze działania KM PSP Białystok zostały zorganizowane, na bazie 3 jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej (JRG PSP), 3 specjalistyczne grupy ratownicze:

- 1) Specjalistyczna Grupa Ratownictwa Chemiczno-Ekologicznego (SGRChem-Eko) BIAŁYSTOK (JRG PSP Nr 2) - nominalny poziom gotowości operacyjnej A, B⁴;
- 2) Specjalistyczna Grupa Ratownictwa Wysokościowego (SGRW) BIAŁYSTOK-1 (JRG PSP Nr 1) - nominalny poziom gotowości operacyjnej A, B, S;
- 3) Specjalistyczna Grupa Ratownictwa Technicznego (SGRT) BIAŁYSTOK (JRG PSP Nr 4) - nominalny poziom gotowości operacyjnej B, C.

(akta kontroli t. I str. 22-23, 26-53)

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. Ze względu na rozpoznawczy charakter niniejszej kontroli ocenę sformułowano w sposób opisowy.

³ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Oznaczenia literowe gotowości operacyjnej wskazują poziom zdolności danej grupy do realizacji określonych dla danego poziomu zadań poprzez utrzymywanie w gotowości, na każdej zmianie, określonej dla danego poziomu liczby ratowników posiadających odpowiednie kwalifikacje, utrzymywanie w gotowości technicznej określonej liczby i rodzajów pojazdów oraz pozostałego wyposażenia ratowniczego. Litery A, B, C, D oznaczają kolejne poziomy gotowości do realizacji zadań w zakresie ratownictwa specjalistycznego. Dla niektórych z grup ratownictwa wysokościowego wyznaczono dodatkowo zadania polegające na stosowaniu technik linowych i sprzętu specjalistycznego z pokładu śmigłowca, na co wskazuje litera S. Dla grup sonarowych wyznaczono tylko jeden „stały” poziom gotowości operacyjnej.

1.2. Na obszarze działania KM PSP Białystok (miasto Białystok oraz powiat białostocki) nie zlokalizowano grup o wszystkich specjalnościach. Zgodnie z „Krajowym planem rozwoju sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego Państwowej Straży Pożarnej na lata 2022 - 2024”, opracowanym przez Komendę Główną PSP⁵, Białystok oraz powiat białostocki znajduje się w obszarze chronionym następujących specjalistycznych grup ratowniczych, spoza terenu działania KM PSP Białystok:

- 1) ratownictwo wodno-nurkowe i sonarowe:
 - poziom A - Specjalistyczna Grupa Ratownictwa Wodno-Nurkowego (SGRW-N) BIEBRZA,
 - poziom AB - SGRW-N AUGUSTÓW,
 - poziom ABC - SGRW-N KORMORAN (Olsztyn),
 - poziom ABCchem - SGRW-N PRZEMYŚL,
 - poziom SGS - Specjalistyczna Grupa Sonarowa (SGS) AUGUSTÓW.
- 2) ratownictwo poszukiwawcze:
 - poziom A - Specjalistyczna Grupa Poszukiwawczo-Ratownicza (SGPR) ŁOMŻA,
 - poziom B i C - SGPR WARSZAWA 9.
- 3) ratownictwo chemiczne - ekologiczne:
 - poziom C, D i E - SGRChem-Eko WARSZAWA 6.
- 4) ratownictwo techniczne:
 - poziom A - SGRT KUJAWY (Włocławek, Żnin).

(akta kontroli t. I str. 23, 96-99)

1.3. W Planie rozwoju sieci jednostek ratowniczo-gaśniczych, dla obszaru działania KM PSP Białystok ustalono i zlokalizowano na tym obszarze, zgodnie z planem, trzy SGR.

(akta kontroli t. I str. 23, 100-114)

1.4. Ustalono, że „Zasady organizacji ratownictwa specjalistycznego” dla poszczególnych dziedzin ratownictwa, opracowane przez Komendanta Głównego PSP, określające sposób organizacji, zadania, wymagania sprzętowe wymagania etatowe i szkolenie, poziomy gotowości operacyjnej, rozmieszczenie i czasy alarmowania SGR, nie uwzględniają innego sposobu organizacji jednostek PSP, w tym SGR, dla stanów nadzwyczajnych, w tym stanu wojennego.

Komendant wyjaśnił, że zasady podnoszenia gotowości operacyjnej potencjału ratowniczego odpowiednio powiatu, województwa lub kraju, w sytuacjach tego wymagających, jak np. w czasie stanów nadzwyczajnych, w tym stanu wojennego, zawierają „Zasady podwyższania gotowości operacyjnej”, zatwierdzone przez Komendanta Głównego PSP.

Zgodnie z postanowieniami pkt. 6 ww. „Zasad ...” podwyższona gotowość operacyjna może być wprowadzona przez Komendanta Głównego PSP w całej PSP bądź przez komendantów jednostek terenowych PSP na terenie ich właściwości w przypadku:

- 1) wystąpienia lub zwiększonego prawdopodobieństwa wystąpienia katastrofy naturalnej, której skutki mogą zagrazić życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach;
- 2) wystąpienia lub zwiększonego prawdopodobieństwa wystąpienia awarii technicznej, której skutki mogą zagrazić życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, w tym także podczas imprez masowych;
- 3) wystąpienia i utrzymywania się wzmożonego zagrożenia pożarowego, w tym także podczas imprez masowych.

⁵ Komenda Główna PSP, Warszawa, wrzesień 2022 r.

Pkt 7 ww. „Zasad...” stanowi zaś, że wprowadzenie podwyższonej gotowości operacyjnej może polegać na:

- 1) powołaniu sztabów przez komendantów PSP odpowiednich szczebli;
- 2) wzmocnieniu obsad stanowisk kierowania PSP przez komendantów PSP odpowiednich szczebli;
- 3) wprowadzeniu zmiany systemu pełnienia służby dla obsad stanowisk kierowania PSP;
- 4) przygotowaniu stanowisk kierowania do pracy w zapasowych miejscach pracy;
- 5) postawieniu w gotowości do bezzwłocznego wyjazdu pododdziałów odwodów operacyjnych lub wybranych grup ratownictwa specjalistycznego;
- 6) postawieniu w gotowości do bezzwłocznego wyjazdu części lub pełnego stanu osobowego strażaków w służbie kandydackiej oraz strażaków realizujących zadania w szkołach PSP;
- 7) zapewnieniu całodobowego funkcjonowania komórek organizacyjnych komend i szkół PSP, w zakresie niezbędnym dla sprawnego prowadzenia działań, w tym: obsługi i naprawy sprzętu;
- 8) zwiększeniu dyspozycyjności strażaków korzystających z czasu wolnego;
- 9) wstrzymaniu udzielania urlopów osobom niezbędnym do realizacji zadań;
- 10) odwołaniu z urlopów osobom niezbędnym do realizacji zadań;
- 11) wprowadzeniu służby w systemie 24 x 24 godz. dla strażaków zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych PSP;
- 12) innych czynnościach służących procesowi utrzymania podwyższonej gotowości operacyjnej.

(akta kontroli t. I str. 24)

1.5. Powiatowy plan ratowniczy określał zadania dla specjalistycznych grup ratowniczych (rozdział III, pkt. 2). Wykazy zadań zawarte w planie ratowniczym zostały zaczerpnięte z „Zasad organizacji ratownictwa specjalistycznego” dla poszczególnych specjalności ratowniczych, opracowanych przez Komendę Główną PSP.

„Powiatowy plan ratowniczy miasta Białystok i powiatu białostockiego” zawierał m.in.:

- wykaz zadań realizowanych przez podmioty ratownicze oraz inne podmioty mogące wspomagać organizację działań ratowniczych,
- wykaz zadań realizowanych przez specjalistyczne grupy ratownicze,
- zbiór zalecanych zasad i procedur ratowniczych wynikających z zadań realizowanych przez podmioty wchodzące w skład KSRG,
- dane teleadresowe podmiotów wchodzących w skład KSRG i niewchodzących w skład KSRG,
- graficzne przedstawienie obszarów chronionych i ich opis.

Zasady dysponowania poszczególnych SGR na poziomie Stanowiska Kierowania Komendanta Miejskiego zostały ujęte w dokumencie „Zasady dysponowania sił jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz zasady doraźnego zabezpieczenia operacyjnego powiatu”, zatwierdzonym 19 stycznia 2023 r. przez Komendanta Miejskiego PSP w Białymstoku i uzgodnionym z Podlaskim Komendantem Wojewódzkim PSP. Wymieniony dokument jest załącznikiem do powiatowego planu ratowniczego.

Zasady alarmowania i dysponowania poszczególnych SGR zostały zawarte w „Planach organizacyjnych oraz utrzymania stałej gotowości operacyjnej...”, opracowanych przez dowódców grup specjalistycznych (ostatnia aktualizacja styczeń 2023 r.).

Zawierały one m.in.:

- podstawy prawne powołania i funkcjonowania danej SGR,
- miejsce stacjonowania i struktura organizacyjna,

- mapy obszarów chronionych dla poszczególnych poziomów gotowości operacyjnej,
- transport przydzielony SGR,
- wykaz członków SGR z informacjami nt. ich kwalifikacji i uprawnień,
- 3-letni harmonogram szkolenia (na lata 2023-2025),
- harmonogram zakupów i utrzymania sprzętu ratowniczego (na lata 2023-2025),
- roczny (na rok 2023) ramowy plan doskonalenia zawodowego,
- wykaz sprzętu będącego na wyposażeniu SGR podlegającego okresowym przeglądom technicznym i legalizacji,
- wykazu sprzętu na posiadanych pojazdach i w magazynie SGR.

(akta kontroli t. I str. 82-85, 86-95, 162-238)

1.6. Zgodnie z obowiązującymi przepisami „Analiza zabezpieczenia operacyjnego Białegostoku i powiatu białostockiego” opisywała organizację zabezpieczenia Białegostoku i powiatu białostockiego w zakresie ratownictwa specjalistycznego. W dokumencie przedstawiono rejony działania poszczególnych SGR, dla każdego poziomu ich gotowości operacyjnej, wykaz wojewódzkich koordynatorów ratownictwa specjalistycznego w województwie podlaskim, organizację centralnego i wojewódzkiego odwołu operacyjnego, wnioski dla organizacji działań ratowniczych.

(akta kontroli t. I str. 71-81)

Stan kadrowy SGR

1.7. W okresie 1 stycznia 2022 r. - 30 czerwca 2023 r. liczba ratowników SGR podległych KM PSP była stała i wynosiła etatowo 114, natomiast faktyczna liczba ratowników⁶ zmniejszyła się ze 130 do 126 (zmniejszenie o 3%).

W strukturze SGR powiatu białostockiego dominowała SGRChem-Eko licząca 48, a faktycznie 62 ratowników. SGRT liczyła etatowo 36 ratowników, a faktycznie było ich 41, przy czym wg stanu na 30 czerwca 2023 r. stan faktyczny obniżył się do 40 ratowników (spadek o 2,4%). SGRW liczyła etatowo 30 ratowników, a faktycznie - wg stanu na 30 czerwca 2023 r. - liczebność grupy obniżyła się do 24 ratowników (spadek o 11%).

Konsekwencją braku wymaganej ogólnej liczby ratowników wysokościowych przez SGRW Białystok, było zmniejszenie liczby ratowników na jednej bądź kilku zmianach, a to z kolei oznaczało obniżenie gotowości operacyjnej tej grupy w tych dniach i konieczność wskazania przez KG PSP innej grupy wysokościowej, która w razie potrzeby zrealizuje zadania ratownicze na obszarze właściwości SGRW Białystok.

W związku z powyższym, w dniu 26 stycznia 2023 r., na wniosek Komendanta Miejskiego PSP w Białymstoku, Podlaski Komendant Wojewódzki PSP zwrócił się do Komendanta Głównego PSP⁷ o wyrażenie zgody na czasowe (roczne) odstępstwo od „Zasad organizacji działań ratowniczych” dla SGRW w zakresie braku nominalnej liczby ratowników wysokościowych i taką zgodę otrzymał⁸.

Stany etatowe i faktyczne poszczególnych SGR były zgodne z odpowiednimi wytycznymi, uwzględniając odstępstwa jakie uzyskał Podlaski Komendant Wojewódzki PSP w drodze uzgodnień z Komendantem Głównym PSP.

(akta kontroli t. I str. 24, 146-148, 239-243)

1.8. Szczegółowa analiza danych z monitoringu gotowości operacyjnej SGRW BIAŁYSTOK za I półrocze 2023 r. wykazała znaczną liczbę dni, w których ta grupa nie utrzymywała nakazanej rozkazem o jej utworzeniu gotowości operacyjnej.

⁶ Etatowa liczba ratowników SGR wynikała z „Zasad organizacji działań ratowniczych” w poszczególnych specjalnościach ratowniczych i określała minimalną liczbę ratowników, którzy powinni być w jej składzie. Natomiast faktyczna liczba ratowników wynikała z osobistej decyzji ratowników wchodzących w skład macierzystej dla grupy jednostki ratowniczo-gaśniczej, którzy posiadając odpowiednie kwalifikacje wstąpili do SGR i brali udział w przypisanych jej specjalistycznym działaniach ratowniczych.

⁷ Pismo PKW PSP do KG PSP nr WR.0133.6.2023.PB z dnia 26.01.2023 r.

⁸ Pismo KG PSP do PKW PSP nr BPO-II.0754.11.2023.2 z dnia 13.02.2023 r.

W całym I półroczu 2023 r. obniżoną gotowość operacyjną, tj. „A”, „B” bądź „AS” zamiast „BS” wykazano łącznie dla 106 na 181 dni (58,6%).

Komendant wyjaśnił, że obniżona gotowość operacyjna wynikała z następujących powodów:

- poniżej poziomu BS - z braku odpowiedniej liczby wyszkolonych ratowników śmigłowcowych-operatorów - dla spełnienia wymogu śmigłowcowego „S”;
- poniżej poziomu B - z braku odpowiedniej liczby wyszkolonych ratowników wysokościowych ogółem (co najmniej 30);
- przeniesienia w pierwszym półroczu 2023 r. do innych wydziałów 2 ratowników wysokościowych;
- odejścia 1 ratownika wysokościowego-operatora na emeryturę;
- przebywania 1 ratownika wysokościowego oraz 1 ratownika śmigłowcowego na długotrwałym zwolnieniu lekarskim;
- nieukończenia przez 1 z ratowników kursu ratownika śmigłowcowego z powodu urazu nogi.

Komendant wyjaśnił ponadto, że w celu poprawienia gotowości operacyjnej SGRW BIAŁYSTOK podjęto szereg działań, w szczególności strażaków z KM PSP skierowano na niżej wymienione kursy i egzaminy:

- 23-27 maja 2022 r. - szkolenie z zakresu stosowania technik linowych z pokładu statków powietrznych Sił Zbrojnych RP poziom 1 - 14 osób,
- czerwiec 2022 r.- Centralny Egzamin dla kandydatów na młodszego ratownika wysokościowego KSRG - 2 osoby,
- 01-05 sierpnia 2022 r. - szkolenie ratowników śmigłowcowych KSRG - 2 osoby,
- 22.08-24.08, 29.08-02.09, 05.09-06.09.2022 r.- szkolenie z zakresu stosowania technik linowych z pokładu statków powietrznych Sił Zbrojnych RP poziom 2 -1 osoba,
- 22 września 2022 r.- Centralny Egzamin dla kandydatów na młodszego ratownika wysokościowego KSRG - 3 osoby,
- 18-25 listopada 2022 r.- szkolenie specjalistyczne ratowników wysokościowych KSRG - 2 osoby,
- 6-10 lutego 2023 r.- szkolenie ratowników śmigłowcowych KSRG - 2 osoby,
- maj 2023 r.- szkolenie dla kandydatów na młodszego ratownika wysokościowego KSRG - 3 osoby,
- 6 czerwca 2023 r. - Centralny Egzamin dla kandydatów na młodszego ratownika wysokościowego KSRG - 3 osoby.

(akta kontroli t. I str. 452-453)

1.9. Organizowane centralnie szkolenia ratowników na potrzeby poszczególnych SGR planowano uwzględniając harmonogramy szkoleń, ujęte w planach organizacyjnych grup specjalistycznych. Ponadto brano pod uwagę odejścia na zaopatrzenie emerytalne.

Potrzeby szkoleniowe zgłaszano na formularzach w wersji elektronicznej „Zapotrzebowania na szkolenia centralne w PSP” - szkolenia przeznaczone dla członków grup specjalistycznych”, otrzymywanych z KW PSP. Dokumenty wypełniali dowódcy SGR, podając imienną listę strażaków do przeszkolenia.

1.10. W wyniku kontroli stwierdzono, że na terenie KM PSP Białystok przy JRG-1, zbudowano 3 piętrową wspinalnię umożliwiającą, w ramach doskonalenia zawodowego lokalnego, prowadzenie ćwiczeń w zakresie ratownictwa wysokościowego oraz plac wyposażony we wraki samochodów umożliwiające ćwiczenia z ratownictwa technicznego.

1.11. Na podstawie analizy danych nt. kwalifikacji strażaków-ratowników SGR KM PSP Białystok ustalono stan ich przygotowania do realizacji działań ratowniczych

(stany kadrowe na dzień 30 czerwca 2023 r., nazwy wymaganych szkoleń/kwalifikacji zgodnie z „Zasadami organizacji działań ratowniczych...”):

SGRT - stan kadrowy 40 ratowników. Przeszkolenie w zawodzie strażak - 40, kwalifikacje technika pożarnictwa - 9, kwalifikacje inżyniera pożarnictwa - 3, kwalifikacje UDT⁹ w zakresie obsługi i konserwacji urządzeń transportu bliskiego: podestów ruchomych - 3, żurawi samojednych - 14, żurawi przewoźnych i przenośnych - 17; kwalifikacje hakowego - 38, kwalifikacje w zakresie obsługi rotatora¹⁰ - 13, przeszkolenie w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy - 40. W I połowie 2023 r. z uwagi na potrzeby dowódcy grupy zapotrzebował 33 miejsca na dodatkowe szkolenie w 6 specjalnościach, nie otrzymał żadnych miejsc;

SGRW - stan kadrowy 24 ratowników. Przeszkolenie w zawodzie strażak - 24, kwalifikacje technika pożarnictwa - 10, kwalifikacje inżyniera pożarnictwa - 3, kwalifikacje ratownika wysokościowego KSRG - 12, kwalifikacje ratownika wysokościowego KSRG - dowódcy grupy - 9, kwalifikacje ratownika śmigłowcowego KSRG - 8, kwalifikacje ratownika śmigłowcowego KSRG - operatora - 4, przeszkolenie w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy - 24. W I połowie 2023 r. z uwagi na potrzeby dowódcy grupy zapotrzebował 26 miejsc na dodatkowe szkolenie w 5 specjalnościach, otrzymał 3 miejsca;

SGRChem-Eko - stan kadrowy 62 ratowników. Przeszkolenie w zawodzie strażak - 62, kwalifikacje technika pożarnictwa - 21, kwalifikacje inżyniera pożarnictwa - 8, wykształcenie wyższe kierunkowe z zakresu chemii, fizyki lub biologii - 2, szkolenie specjalistyczne w zakresie ratownictwa chemicznego i ekologicznego - 40, szkolenie specjalistyczne w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom chemicznym, biologicznym, radiologicznym, nuklearnym - 23, szkolenie specjalistyczne w zakresie transportu towarów (ładunków) niebezpiecznych - 19, przeszkolenie w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy - 62. W I połowie 2023 r. z uwagi na potrzeby dowódcy grupy zapotrzebował 54 miejsca na dodatkowe szkolenie w 6 specjalnościach, otrzymał 14 miejsc.

Kwalifikacje ratowników potwierdzono w toku oględzin SGRT i SGRW, na podstawie dyplomów i zaświadczeń o odbyciu odpowiednich szkoleń przedłożonych przez dowódców tych grup.

Ze względu na niektóre braki w wyszkoleniu ratowników, na wniosek Komendanta Miejskiego PSP, Podlaski Komendant Wojewódzki PSP zwrócił się do Komendanta Głównego PSP o zgodę na czasowe odstępstwo od wymagań określonych w „Zasadach ...” w odniesieniu do SGT BIAŁYSTOK (brak dodatkowych 9 ratowników przeszkolonych w zakresie przenoszenia gabarytów), SGRChem-Eko BIAŁYSTOK (brak wymaganej liczby ratowników przeszkolonych w zakresie CBRN¹¹, ochrony radiologicznej, transportu i magazynowania ładunków niebezpiecznych, awaryjnego rozładunku cystern, materiałów wybuchowych, inspektora ochrony radiologicznej). Komendant Główny PSP wyraził zgodę na postulowane odstępstwa.

W wyniku kontroli ustalono ponadto, że pomimo ich uwzględnienia w „Zasadach organizacji działań ratowniczych...”, nie są realizowane w PSP centralne szkolenia w zakresie przemieszczania gabarytów oraz w niektórych specjalnościach ratownictwa chemiczno-ekologicznego (materiały wybuchowe, inspektor ochrony radiologicznej).

1.12. W okresie objętym kontrolą SGR podległe KM PSP Białystok uczestniczyły

⁹ Kwalifikacje do obsługi i konserwacji urządzeń transportu bliskiego zweryfikowane i potwierdzone odpowiednim zaświadczeniem przez Urząd Dozoru Technicznego.

¹⁰ Rotator - ciężki samochód ratownictwa drogowego (SCRDrog) umożliwiający podnoszenie skoś(przenoszenie) przewróconych ciężarówek oraz ich holowanie.

¹¹ CBRN (ang. chemical, biological, radiological, nuclear) dotyczy skażeń niebezpiecznymi środkami chemicznymi, biologicznymi, radiologicznymi i nuklearnymi, stanowiącymi poważne zagrożenie dla środowiska naturalnego oraz dla życia i zdrowia ludzi.

w 14 następujących ćwiczeniach.

SGR Chem-Eko BIAŁYSTOK

- 1) 28.04.2022 r. - ćwiczenia na terenie stacji regazyfikacji LNG Polska Spółka Gazownictwa w Białymstoku;
- 2) 29.08.2022 r. - ćwiczenia na terenie firmy Unicell w Wasilkowie;
- 3) 30.08.2022 r. - ćwiczenia dowódczo-sztabowe na terenie firmy Pfeiderer w Grajewie (organizator KP PSP Grajewo);
- 4) 13.09.2022 r. - ćwiczenia na terenie firmy Polmos Białystok;
- 5) 16.06.2023 r. - ćwiczenia na terenie Elektrociepłowni Białystok.

SGRW BIAŁYSTOK-1

- 1) 20-22.04.2022 r. - ćwiczenia na żurawiu budowlanym, Białystok;
- 2) 26.04.2022 r. - ćwiczenia na drodze ekspresowej S-61, ewakuacja osoby z kratownicy, powiat łomżyński (organizator KW PSP Białystok);
- 3) 03.06.2022 r. - ćwiczenia ze śmigłowcem, Browsk - powiat hajnowski (organizator KW PSP Białystok);
- 4) 26-28.07.2022 r. - ćwiczenia na obiekcie studni, Majówka Nadleśnictwo Dojlidy;
- 5) 08-09.2022 r. - ogólnopolskie ćwiczenia przewodników psów na terenie poligonu OSZ KW PSP oraz żwirowni w okolicach Uhowa (organizator Służba Więzienna);
- 6) 23-27.10.2022 r. - manewry zgrywające ze śmigłowcami, Huwniki - powiat przemyski (organizator KG PSP);
- 7) 21.11.2022 r. - ćwiczenia na elewatorze zbożowym, zakład Cargill Białystok;
- 8) 26.05.2023 r. - ćwiczenia na dostrzegalni pożarowej, Ryboły.

SGRT Białystok

- 1) 26.04.2022 r. - ćwiczenia na drodze ekspresowej S-61, powiat łomżyński (organizator KW PSP Białystok).

Dokumentacja ćwiczeń określała każdorazowo: obiekt (miejsce) ćwiczeń, termin przeprowadzenia, ich temat (cel główny) i cele szczegółowe, scenariusz ćwiczeń (rozwój sytuacji), siły i środki planowane do udziału w ćwiczeniach, sposoby i środki pozoracji, wykazy osób funkcyjnych, uwagi i wnioski z realizacji celów ćwiczeń oraz uwagi i wnioski dotyczące możliwości i warunków prowadzenia analogicznych działań ratowniczych w warunkach rzeczywistych.

(akta kontroli t. I str. 140-141, 244-257, 360-445)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Komendant Miejski PSP w Białymstoku prawidłowo zorganizował na terenie Białegostoku i powiatu białostockiego specjalistyczne grupy ratownicze. Funkcjonowały one zgodnie z obowiązującymi zasadami organizacji działań ratowniczych, posiadały stany kadrowe i wykształcenie oraz wyposażenie umożliwiające prowadzenie działań ratowniczych. Ponadto umiejętności praktyczne ratowników były systematycznie podnoszone podczas ćwiczeń organizowanych dla poszczególnych specjalności ratowniczych.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednakże uwagę, że brak nominalnej liczby ratowników wysokościowych powoduje obniżenie gotowości operacyjnej SGRW i konieczność zabezpieczenia rejonu jej odpowiedzialności przez SGRW z innych województw. Ponadto brak możliwości szkolenia ratowników może w przyszłości skutkować obniżeniem gotowości operacyjnej pozostałych grup.

2. Stan wyposażenia SGR w pojazdy i sprzęt ratowniczy na obszarze działania KM PSP.

Opis stanu
faktycznego

2.1. Podczas kontroli poddano szczegółowej analizie stan wyposażenia SGR w pojazdy i wyposażenie specjalistyczne, których ilość i rodzaj została określona w rozporządzeniu MSW w sprawie wyposażenia PSP¹² oraz w „Zasadach organizacji działań ratowniczych” dla określonych specjalności ratowniczych. Stwierdzono, że SGR posiadały wszystkie wymagane rodzaje pojazdów oraz zasadnicze wyposażenie.

(akta kontroli t. I str. 149-161)

W wyniku kontroli stwierdzono, że pojazdy i sprzęt były dobrze utrzymane, czyste, sprawne technicznie i prawidłowo uкомплектовane. Dla wszystkich pojazdów zapewniono pomieszczenia garażowe utrzymywane w czystości, wyposażone w oświetlenie, odciąg spalin i ładowarki akumulatorów oraz zdalnie otwierane bramy¹³.

(akta kontroli t. II str. 97-172, 173-285)

2.2. W przedłożonych zestawieniach stanu wyposażenia SGR wykazano wskazane niżej niedobory wyposażenia - wg ich stanu na 30 czerwca 2023 r. Dotyczyło to następujących grup: SGRT: niedobory wyposażenia w 1 pozycji (na 125); SGRChem-Eko: niedobory wyposażenia w 13 pozycjach (na 116) i SGRW: niedobory wyposażenia w 28 pozycjach (na 116).

W kwestii przyczyn powstania tych niedoborów oraz konkretnych działań podjętych w celu ich uzupełnienia Komendant wyjaśnił, że niedobory sprzętu w grupie chemicznej i wysokościowej wynikały z wprowadzenia nowych zasad organizacji ratownictwa specjalistycznego w tych dziedzinach. Wg Komendanta „Potrzebne są środki finansowe oraz czas na uzupełnienie braków w wyposażeniu”.

W toku kontroli ustalono, że KG PSP powiadomiła KW PSP, a te z kolei podległe KM/KP PSP o zatwierdzeniu nowych „Zasad organizacji ratownictwa ...” w specjalnościach ratownictwo techniczne oraz ratownictwo chemiczne i ekologiczne w pismach z dnia odpowiednio: 2 listopada 2021 r. i 18 listopada 2021 r. polecając właściwym terytorialnie komendantom jednostek PSP dostosowanie jednostek realizujących przedmiotowe dziedziny ratownictwa do nowych wymogów w terminie 36 miesięcy od dnia ich wejścia w życie (tj. odpowiednio do 2 listopada 2024 r. i 18 listopada 2024 r.).

(akta kontroli KW PSP w Białymstoku t. I str. 184, 187)

Komendant poinformował ponadto, że potrzeby sprzętowe wykazano w planach organizacyjnych grup specjalistycznych. Braki sprzętowe wykazano we wnioskach o odstępstwa, na które uzyskano zgodę KG PSP.

W dniu 26 stycznia 2023 r., na wniosek m.in. Komendanta Miejskiego PSP w Białymstoku, Podlaski Komendant Wojewódzki PSP zwrócił się do Komendanta Głównego PSP¹⁴ o wyrażenie zgody na czasowe (roczne) odstępstwo od „Zasad organizacji działań ratowniczych” dla kilku SGR w zakresie braku wymaganego wyposażenia i taką zgodę otrzymał¹⁵. Dotyczyło to m.in. SGRChem-Eko BIAŁYSTOK (brak 11 poz. wyposażenia wymaganych dla gotowości operacyjnej „A” i brak 3 poz. wyposażenia wymaganych dla poziomu „B”) i SGRW BIAŁYSTOK (brak 37 poz. wyposażenia wymaganych dla poziomu „B” i brak systemu łączności dla ratownika

¹² Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 listopada 2014 r. w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. poz. 1793).

¹³ Stan wyposażenia i utrzymania pojazdów oraz wyposażenia SGRW i SGRT podlegających Komendantowi Miejskiemu PSP w Białymstoku poddano oględzinom, w ramach których stan pojazdów potwierdzono dokumentacją badań technicznych pojazdów i sprzętu oraz dokumentacją fotograficzną.

¹⁴ Pismo PKW PSP do KG PSP nr WR.0133.6.2023.PB z dnia 26.01.2023 r.

¹⁵ Pismo KG PSP do PKW PSP nr BPO-II.0754.11.2023.2 z dnia 13.02.2023 r.

operatora na pokładzie śmigłowca z pozostałymi ratownikami wymaganego dla poziomu gotowości operacyjnej „BS”).

(akta kontroli t. I str. 239-243, 452)

2.3. W dokumentacji ćwiczeń nr MJRG-1.5270/12/2022 z dnia 11 kwietnia 2022 r., dotyczących rozpoznania możliwości i warunków prowadzenia działań ratowniczych przez SGRW BIAŁYSTOK-1, na bazie żurawia budowlanego o wysokości 30 m, sformułowano m.in. uwagę nr 6: „Rozpatrując odbyte ćwiczenia pod kątem sprzętu i wyposażenia SGRW należy stwierdzić, że jest pilna potrzeba wymiany radiotelefonów nasobnych przystosowanych dla SGRW”.

W związku z czym kontrolerzy zwrócili się do Komendanta o wyjaśnienie, jakie działania podjęto w związku z tą uwagą.

Komendant wyjaśnił, że „stare, wysłużone radiotelefony z wyposażenia SGRW przekazano jednostkom OSP. W ich miejsce nie zakupiono do tej pory nowych przeznaczonych dla grupy (gabarytowo małe i lekkie). W chwili obecnej ratownicy SGRW posługują się radiotelefonami z wyposażenia wozów gaśniczych JRG Nr 1. Do tej pory nie podjęto decyzji o zakupie nowych radiotelefonów”.

(akta kontroli t. I str. 407-412, 453)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Specjalistyczne grupy ratownicze PSP na obszarze Białegostoku i powiatu białostockiego były wyposażone w pojazdy oraz specjalistyczny sprzęt i wyposażenie ratownicze. Istniejące niedobory sprzętu i wyposażenia nie miały istotnego wpływu na prowadzenie działań ratowniczych. Komendant Miejski PSP podejmował działania w celu uzupełnienia niedoborów. W ocenie NIK należy jednak niezwłocznie podjąć działania w celu wyposażenia ratowników SGRW w radiotelefony nasobne przystosowane do prowadzenia ratownictwa wysokościowego.

OBSZAR

3. Udział SGR w działaniach ratowniczych.

Opis stanu
faktycznego

3.1. Ustalono, że w okresie objętym kontrolą grupy specjalistyczne stacjonujące na terenie KM PSP Białystok uczestniczyły w następującej liczbie zdarzeń na obszarze Białegostoku i powiatu białostockiego: SGR Chem-Eko Białystok - 28 zdarzeń, SGRW Białystok-1 - 6 zdarzeń, SGRT Białystok - 2 zdarzenia.

Wszystkie zdarzenia zaewidencjonowano jako miejscowe zagrożenia.

3.2. Jak wyjaśnił Komendant grupy ratownictwa specjalistycznego podległe KM PSP w Białymstoku mogły być dysponowane do zdarzeń zarówno na terenie działania KM PSP Białystok, jak również poza powiat białostocki na podstawie dyspozycji SK KW PSP, a także dyspozycji SK KKG PSP. Wynikało to z faktu, że wszystkie 3 grupy specjalistyczne są w strukturach wojewódzkiego i centralnego odvodu operacyjnego. W okresie objętym kontrolą grupy specjalistyczne podlegające KM PSP Białystok uczestniczyły w następującej liczbie zdarzeń poza powiatem białostockim na obszarze innych powiatów województwa podlaskiego:

SGR Chem-Eko BIAŁYSTOK -12 zdarzeń;

SGRW BIAŁYSTOK-1 - 4 zdarzenia;

SGRT BIAŁYSTOK - 3 zdarzenia.

(akta kontroli t. I str. 141-142)

3.3. W kwestii zabezpieczenia logistycznego działań ratowniczych SGR Komendant wyjaśnił, że specjalistyczne grupy ratownicze były dodatkowo zabezpieczone finansowo poprzez depozyt pieniężny 5.000 zł w gotówce, który był przechowywany w JRG Nr 2 (siedziba SGR Chem-Eko Białystok) z uwagi na potencjalnie największe

prawdopodobieństwo wyjazdu grupy chemicznej w ramach odwodu operacyjnego. Z depozytu mogły skorzystać również SGRW Białystok-1 oraz SGRT Białystok.

W przypadku działań ratowniczych lub ćwiczeń na terenie Białegostoku lub powiatu białostockiego realizowanych przez KM PSP w Białymstoku, specjalistyczne grupy ratownicze zabezpieczane były w wyżywienie z dwóch źródeł w zależności od godziny zgłoszenia. Zadanie to realizowane było na podstawie zawartych porozumień z dwiema firmami gastronomicznymi, zlokalizowanymi w Białymstoku. W tej sytuacji zabezpieczenie logistyczne grup realizowane było przez wydział kwatermistrzowski i techniczny.

Zabezpieczenie logistyczne grup specjalistycznych, mogło być również realizowane przez Komendę Wojewódzką PSP w Białymstoku. Do takich zadań przewidziany został Pluton Logistyczny „Białystok” jako pododdział centralnego i wojewódzkiego odwodu operacyjnego.

(akta kontroli t. I str. 451)

3.4. Ustalono, że w KM PSP w Białymstoku opracowano 2 analizy wybranych zdarzeń¹⁶, w których uczestniczyła SGRW Białystok-1.

- 1) Miejscowe zagrożenie średnie, przepompownia ścieków - trzy osoby wpadły do szamba w miejscowości Gąsówka Stara, gm. Łapy w dniu 25 sierpnia 2022 r. Numer ewidencyjny zdarzenia 1002001 -0232.
Wniosek dot. działań SGRW: Należy rozważyć wyposażenie samochodu SGRW w pakiety podekontaminacyjne dla ratowników. Ratownik wysokościowy po pracy w atmosferze z siarkowodorem miałby możliwość ubrania się w czystą odzież (po konsultacjach uznano, że wystarczającym zabezpieczeniem są pakiety na wyposażeniu zastępów z innych JRG).
- 2) Miejscowe zagrożenie duże, pomoc Straży Granicznej w ewakuacji ludzi z terenów podmokłych w okolicach miejscowości Brzezina, powstałe w dniu 7 listopada 2022 r. Numer ewidencyjny zdarzenia 1001002 - 1339.
Wniosek dot. działań SGRW: Zauważono potrzebę wyposażenia SGRW w sprzęt łączności dedykowany do pracy na i pod pokładem śmigłowca. Sprzęt powinien być kompatybilny z wszystkimi rodzajami śmigłowców mogących przybyć do transportu SGRW (D-ca SGRW sporządził pisemny wniosek dot. zakupu systemu łączności).

(akta kontroli t. II str. 2-33, 34-96)

Stwierdzone nieprawidłowości	W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.
Ocena częściowa	Specjalistyczne grupy ratownicze PSP działające na obszarze Białegostoku i powiatu białostockiego w okresie objętym kontrolą brały udział w znacznej liczbie działań ratowniczych, co potwierdza ich zdolność do prowadzenia takich działań. Komendant Miejski PSP prowadził analizy wybranych działań ratowniczych i formułował również stosowne wnioski organizacyjne lub w zakresie wyposażenia SGR.

OBSZAR

4. Nadzór nad funkcjonowaniem SGR na obszarze działania KM PSP.

Opis stanu faktycznego	4.1. W okresie objętym kontrolą Komendant Miejski PSP w Białymstoku nie przeprowadzał kontroli grup specjalistycznych, ponieważ grupy te wchodziły w skład Centralnego Odwodu Operacyjnego i jako takie były inspekcjonowane przez Podlaskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP. Stanowisko Kierowania Komendanta Miejskiego PSP (SK KM PSP) prowadziło całodobowy nadzór gotowości operacyjnej wszystkich 3 grup specjalistycznych.
---------------------------	---

¹⁶ Niezależnie jednak od analiz, dla każdego działania ratowniczego sporządzano informacje ze zdarzenia.

Codziennie do godz. 9:00 SK KM PSP przekazywało informacje nt. stanu gotowości operacyjnej do Stanowiska Kierowania Podlaskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP (SK PKW), a w przypadku obniżenia nominalnego poziomu gotowości operacyjnej danej grupy przekazywano również informację nt. jej przyczyn.

4.2. W okresie poddanym kontroli odnotowano 3 inspekcje gotowości operacyjnej w specjalistycznych grupach ratowniczych, przeprowadzone przez zespoły inspekcyjne Podlaskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP.

Inspekcjom gotowości operacyjnej podlegały: SGRW BIAŁYSTOK - 1 - w dniach 3 czerwca 2022 r. i 26 maja 2023 r. oraz SGRChem-Eko BIAŁYSTOK - w dniu 16 czerwca 2023 r. Badania inspekcyjne oraz przeprowadzone ćwiczenia potwierdziły, że inspekcjonowane grupy w dniach inspekcji spełniały wymogi gotowości operacyjnej.
(akta kontroli t. I str. 115-119, 120-123, 124-128)

4.3. Na wniosek kontrolerów Komendant Miejski PSP w Białymstoku przedłożył następujące uwagi w przedmiocie trudności i ograniczeń w realizacji zadań związanych z przygotowaniem SGR do działania.

W odniesieniu do wszystkich SGR w KM PSP Białystok:

- długie oczekiwanie na szkolenia organizowane i prowadzone centralnie;
- zbyt mała liczba miejsc przydzielana na szkolenia w odniesieniu do zgłaszanych potrzeb szkoleniowych;
- odejścia członków SGR na emeryturę.

W odniesieniu do SGR Chem-Eko Białystok:

- brak w JRG PSP Nr 2 stanowiska 8-godzinnego (technika), zajmującego się zaopatrzeniem, badaniami i legalizacją sprzętu na potrzeby SGR Chem-Eko oraz całej JRG, w przeszłości taki etat zlikwidowano w ramach reorganizacji i potrzeb wzmocnienia systemu zmianowego w JRG;
- niska atrakcyjność służby w PSP dla osób z wyższym wykształceniem specjalistycznym (chemia, biologia, fizyka) biorąc pod uwagę wynagrodzenie na stanowiskach służbowych strażaków, będących członkami SGR Chem-Eko;
- brak możliwości szkoleń w zakresie wskazanym w zasadach organizacji ratownictwa chemiczno- ekologicznego (materiały wybuchowe, inspektor ochrony radiologicznej);
- brak wyraźnego finansowego systemu motywacyjnego wobec członków SGR Chem-Eko pomimo, że w ostatnich latach specjalizacja chemiczna została najbardziej rozbudowaną dziedziną ratownictwa zarówno pod kątem bazy sprzętowej oraz wymagań szkoleniowych.

W odniesieniu do SGRW Białystok-1:

- bardzo niebezpieczna specjalność powodująca, że nie każdy strażak ma predyspozycje do bycia ratownikiem wysokościowym;
- ograniczone możliwości wynagradzania ratowników będących w SGRW i chcących wstąpić do grupy wysokościowej (zwiększona ilość obowiązków służbowych bez odzwierciedlenia w uposażeniu strażaka), dobrym rozwiązaniem byłby np. „dodatek specjalisty”, nabywany przez strażaka-członka grupy.

(akta kontroli t. I str. 453-454)

Kwestie te nie były przedmiotem badań w toku kontroli rozpoznawczej.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Specjalistyczne grupy ratownicze PSP na obszarze Białegostoku i powiatu białostockiego w okresie objętym kontrolą były systematycznie monitorowane przez Komendanta Miejskiego PSP oraz inspekcjonowane, z pozytywnym wynikiem, przez Podlaskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP, jako jednostki Centralnego Odvodu Operacyjnego.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania uwag i wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Porządku i Bezpieczeństwa Wewnętrznego Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, 11 września 2023 r.

Kontrolerzy:

Janusz Sekowski

DORADCA TECHNICZNY
Doradca techniczny

.....Janusz Sekowski.....

Zbigniew Włodarczyk

DORADCA TECHNICZNY
Doradca techniczny

.....Zbigniew Włodarczyk.....

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Porządku
i Bezpieczeństwa Wewnętrznego
Dyrektor
Tomasz Sordyl

.....Sordyl Tomasz.....